

ЕКСПОРТ ЦУКРУ ЯК ФУНДАМЕНТ РОЗВИТКУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ЦУКРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Сезон-2022 в Україні відпрацювали 23 заводи. Це на 9 менше, ніж роком раніше. Цукрові заводи були повністю забезпечені цукросировиною для переробки завдяки доволі високої врожайності – 50 т/га. Для порівняння – у довоєнний рік середня врожайність країною становила 48 т/га.

У 2023 році прогнозована площа під цукровим буряком становитиме 220-230 тис. га. Для порівняння площа цукрових буряків у 2022 році була 181,4 тис. га проти 226 тис. роком раніше. Минулого року через воєнні дії на території нашої країни були серйозні проблеми у Київській, Харківській, Житомирській, Чернігівській областях. Вони не змогли взяти участь у посіві та виробництві цукру.

Цього сезону до вітчизняних підприємств, які працювали у 2022 році, приєднуються ще 6 цукрових заводів. Це не всі наявні в Україні потужності. Наприклад, підприємства, розташовані на Харківщині, не зможуть включитися у виробничий процес через заміновані поля. Є сподівання, що в 2023 році в Україні працюватимуть 29 цукрових заводів, які відновлять роботу зі своєю традиційною сировинною базою.

Очікується також, що до сегменту сировинної бази зайдуть фермерів-новачки. Через складнощі з реалізацією соняшнику, кукурудзи та пшениці багато фермерів звернули увагу на ліквідність цукрових буряків. Цукровий буряк сам собою складна культура в порівнянні з соняшником і кукурудзою в плані вирощування та догляду, але фермери-давальники відразу отримують гроші. Крім того, цукрові заводи, коли домовляються із сільгоспвиробником, забезпечують його більшою мірою насінням, добривами, засобами захисту рослин та технікою, що перебувають на балансі переробних підприємств.

Незважаючи на війну, посівна кампанія у 2022 році стартувала у встановлені терміни. Однак галузь мала проблеми із забезпеченням паливно-мастильними матеріалами, насінням, добривами та засобами захисту рослин. Під час підготовки до переробки цукрових буряків у цукрових заводів виникла проблема з природним газом, кам'яним вугіллям та матеріально-технічними складовими.

Сезон цукроваріння у 2022 році розпочався наприкінці серпня. Більшість переробних підприємств закінчили свою роботу до нового року, і лише 3 заводи працювали до середини січня 2023 року.

У 2022 році було вироблено 1 млн 330 тис. т цукру. Якщо порівняти з довоєнним роком, то було зроблено 1 млн 450 тис. т. Скорочення на 120 тис. т за не задіяних виробничих потужностей на 30% було не критичним для України. Крім того, ми мали профіцит і значні перехідні залишки з 2021/22 МР (з 1 вересня 2021 року по 1 вересня 2022 року) у розмірі 491 тис. т.

Річна потреба внутрішнього ринку, за балансними розрахунками та даними Мінагрополітики, до війни становила 1 млн 150 тис. т. Внутрішнє споживання нині, логічно, знизилося через відплив великої кількості людей з України за кордон. Крім того, чимало підприємств харчової промисловості, які закуповували цукор, опинилися на окупованих територіях або були знищені. З початку війни до поточного періоду прогнозований фонд споживання має триматись у межах 1 млн т.

На початок війни експорт цукру з України було заборонено. Проте з 5 червня 2022 року було ухвалено постанову Кабінету Міністрів України про дозвіл експорту цукру за виданими Міністерством економіки України ліцензіями. За період 2021/2022 МР було експортовано 55 тис. тонн цукру. Починаючи з 1 вересня 2022 року до 28 березня 2023 року Україна наростила експорт у 4,8 разу до 265 тис. т.

Географія експорту змінилася. Згідно з рішенням Європейського Союзу, Україна має можливість відвантажувати цукор без тарифних квот та мит. Враховуючи військові дії, відсутність морських портів, посуху та неврожай цукрових буряків, Україна змогла гідно продати цукор у Європі. Відвантажувався і вивозився цукор автомобільними шляхами, що спричинило логістичні складності. Завдяки допомозі уряду у відкритті нових пропускних пунктів та залізничних колій ці проблеми вдалося вирішити. Тож можна стверджувати, що експорт цукру – найважливіший драйвер у розвитку цукрової галузі України.

Уряд обіцяє, що міжнародна допомога, яку отримає Україна на відновлення, спрямовуватиметься на будівництво переробної галузі, у тому числі харчової. На сьогодні в Україні збережено близько 40 цукрових заводів, які здатні виробляти цукор. Доцільно було б спрямувати кошти на модернізацію, реконструкцію працюючих підприємств – придбати нове обладнання та перейти на альтернативні джерела енергії. Не завадила б виробникам цукру супутня біоенергетика. Отже, міжнародну допомогу є сенс направити на будівництво біогазових і біоетанольних заводів.

Наскільки це реально буде залежати від того, як в Україні пройде посівна кампанія, якими будуть кінцеві площі під цукровим буряком, якими будуть погодні умови, і від бойових дій на території нашої держави.